

VASILE ALECSANDRI

Chirita în Iasi

Doru Ţetă

Chiritele

TISS, anul 1, numărul 1 (noiembrie - decembrie) - volumul I - volumul II

1000 de exemplare, preț 1000 lei, plus 1000 lei de taxă de poștă

în beneficiul chiriilor români și a altor realizări

ATENȚIE! Dacă nu doriți să achiziționați

pe hârtie, este posibil să

acest volum să fie cumpărat online

pe site-ul www.libris.ro.

Editura

TANĂ

CUPRINS

a în Iași sau Două fete și-o neneacă	5
a în provincie	79
na Chiriță în voaj	157
na Chiriță în balon	167

PERSONAJELE:**Cucoana CHIRIȚA****GRIGORI BÂRZOI**, soțul ei**ARISTIȚA, CALIPSIȚA**, fetele lor**PUNGESCU**, coțcar bucureștean**BONDICI**, coțcar ieșean**GULIȚĂ**, copilul Chiriței**Văduva AFIN****LULUȚA**, copila ei**Sărdarul CUCULEȚ**, director de agie**UN FECIOR BOIERESC****IOANA**, țiganca**UN SLUJITOR DE BARIERĂ****UN SURUGIU****UN NEAMȚ CU ORGĂ****POFTIȚI LA BAL, SLUGI,****SURUGII, CAI DE POȘTĂ**

Chirita, cu un omat la poarta unei case din sat. În curtea casei se află un trăsură vechi și surugii. În fund se vede bariera închisă. La ridicarea cortinei se aud chiote și pocnete surugiești. Bariera se ridică și încep să treacă în fund vreo 16 cai de poștă, care trag o trăsură veche pusă pe tâlpi de sanie. Caii intră în culisele din dreapta, dar trăsura rămâne troienită în mijlocul scenei. În coada trăsului sunt aninate o mulțime de sipeți și de cutii, iar pe deasupra lor șade o țigancă învelită într-o cergă strenuoasă; ea ține în mână o cutie cu bonete. Pe capră stă un fecior boieresc, ținând altă cutie. Înăuntru se află cucoana Chirița, Aristița, Calipsița și Guliță Bârzoi. Începe să insere și a ninge.

ACTUL I**SCENA I**

CHIRIȚA, ARISTIȚA, CALIPSIȚA, GULIȚĂ, ȚIGANCA, FECIORUL, SLUJITORUL DE BARIERĂ, UN SURUGIU

SLUJITORUL (alergând după trăsură, zice țigancei din coadă): Cine zici că-i în trăsură?...

ȚIGANCA: Cucoana Chirița.

SLUJITORUL: Cum?... Crița?

ȚIGANCA: Chirița... surdule.

SLUJITORUL: Chirița Surdulea?... Da cască-ți pliscul mai tare... cioară, și cârâie mai dezghețat... Ce cucoană-i în trăsură?

ȚIGANCA: Du-te pârlii! că doar n-am să-ți toc la ureche până mâine.

SLUJITORUL: De!... Baragladină, te-ai pichirisit?

ȚIGANCA: Baragladină ești tu, guleratule!

SLUJITORUL: Ian vezi moachia, că s-o fudulit... (*Azvărle în țigancă cu omăt.*) Hâși, cârâitoare!

ȚIGANCA: Șezi binișor, blestematule, că te ia dracu.

SLUJITORUL: Hâși, ciocănitoare!...

ȚIGANCA: Bată-te pârdalnicu să te bată!... șezi binișor.

SLUJITORUL: Hâși, duh de baltă!...

CHIRIȚA (*scoțând capul și primind omătul în obraz*): Ce este? ce-ați pătit... carnacsî! că era să mă chiorască!... Cine-azvărle cu bulgări?... (*Către țigancă.*) Ce te-o apucat, mă rog, coțofano, de cârâi ca cioara-n par?... Ie sama la lucruri bine, și taci din plisc. (*Întorcându-se către fecior.*) Și tu, mojicule, ce stai în capră ca un degerat și nu zici surugiilor să meargă?... Vai, bată-vă crucea, mangosiților, c-o să-mi faceți zile fripte!...

SLUJITORUL (*la oblon*). Cucoană...

CHIRIȚA: Ce-i?

SLUJITORUL: Cum îi numele d-tale?

CHIRIȚA: Cum mi l-o dat nânașu... Lipsești de-acole.

SLUJITORUL: Așa știu și eu... d-apoi vezi, cucoană, că trebuie să te trecem la catastiful barierei.

CHIRIȚA: Să mă treci la catastif pe mine?... da ce sunt eu, să mă treci la izvod?... Auzi vorbă!... Măi! că obraznici mai sunt guleratii iști cu săbiuțe...

Lipsești, mojice!
Lipsești de-aice,
Că-ți sar în păr
Și te bat măr.

Auzi dârzie! blăstămătie!

Obrăznicie
Și mojicie!
În catastifuri el să mă scrie;
Să-mi facă mie
Catagrafie,
Parcă aş fi marfă de băcălie,
Brașovenie
Sau lipscanie!

TOTI

Lipsești, mojice!
Lipsești de-aice,
Că-ți sar în păr
Și te bat măr.

SLUJITORUL (*astupându-și urechile*): Ho, țară!... că doar n-am urechi de săftian... Cucoană, avem poruncă să nu lăsăm pe nime-n târg, pân-a nu-l întreba de nume.

CHIRIȚA: Ei! c-or să-mi scoată sufletu!... Du-te de scrie c-o venit în Iași: cucoana Chirița a banului Grigori Bârzoi, de la Bârzoieni, cu Aristița, Calipsița și Guliță, copiii lor.

SLUJITORUL (*în parte*): Mă!... ce pomelnic (*Tare.*) Cum ziseși, cucoană?

CHIRIȚA: Iaca surdu!... (*Repede.*) Chirița, Aristița, Calipsița și Guliță Bârzoi ot Bârzoieni. (*La surugiu.*) Mânați, măi, și luați seama la covățele. (*În parte.*) Aice-n capitală ești tot cu zilele-n mâna.

SLUJITORUL (*în parte*): Crița, Răstița, Lăpșita și Gurluiță Brânzoi!... da... a dracului nume!... parcă se bat babele-n

gură... Mă duc să-i torn în catastif. (*Merge spre bariera.*) Gurluiță, Lăpșita... Crița... (*Iese.*)

CHIRIȚA (*la surugii*): Pornit-ați, jărpanilor?

SURUGIUL (*îndemnând caii*): Hi, hi, hi, hi, copii... nu mă lăsați... Hi, hi, tătucă... Hi, hi, mâncă-v-ar lupii. (*Pocenește.*) Hi, Iudă... Hi, jupitule. Iaca, mă! c-or să mă lase-n troian... Hi, hi, da hi... lua-v-ar dalacu... prohodi-v-ar cioarele!...

CHIRIȚA (*scoțând capul repede*): Tacă-vă gura, bețivilor, că vă aud copilele.

SURUGIUL: Ian lasă-ne, cucoană hăi... nu ne mai necăji, că destul necaz avem noi cu rădvanul ista, ardă-l focu!...

CHIRIȚA: Ba să te ardă pe tine focul... auzi?... rădvan!... trăsura mea de nuntă, nouă-noușoară!... de abia din vremea bejaniei!... Hai, mânați și nu mai faceți vorbă.

SURUGIUL: Hi, hi... odată, copii, cu toții... Hi! lăsa-v-ați oasele cioarelor și pelea vameșului... Ha, ho, ha, ho, tbrr... degeaba!... de-acum ne-am troienit...

CHIRIȚA: Ne-am troienit?... Iaca! na, și alta acum... chiar colac peste pupăză! (*Feciorului*.) Ce stai ca un butuc în capră, mangositule... coboară de-agiuță la trăsură... Ian vezi-l, mă rog, parcă-i un boieri!... nu-i bun nici de-o treabă...

FECIORUL (*leneș*): Dacă-i chiar în zadar... nu ne scoate de-aici nici dracu...

CHIRIȚA: Sărmane, sărmane... ți-oi arăta eu acuși pe dracu, somnorosule... dă... dă!...

FECIORUL (*scoborându-se*): Somnoros, da! și eu n-am închis ochii de două nopți!

CHIRIȚA (*sărind din trăsură*): Ian auzi-l că și răspunde!... (*Lunecând.*) Carnacsî! că era să-mi rup șăalele (*Împingând feciorul.*) Ia, colo... colo la răzor, tontule...

pune umăru de-mpinge, că ești coșcoge... (*La surugiu.*) Hai, măi, opintiți vârtos.

SURUGIUL: Hi, hi, zvânta-v-ar vântu și v-aș vinde păstrama!

CHIRIȚA: Tacă-vă gura, blăstămațiilor! că vă aud copilele! (*La fete.*) Astupați-vă urechile! (*În parte.*) Îi un păcat cu niște ghiorlani. (*La țigancă.*) Da tu, cheramo, ce stai acolo parcă clocești ouă... de-te gios să se mai ușureze trăsura.

ȚIGANCA: Cuconiță, nu mă pot scobori fără de scară.

CHIRIȚA: Scară?... ți-oi da eu la scară, cotofană... deschide-ți aripile și sai la pământ... da doar mi-i strica cutia... c-atâta-ți trebuie.

ȚIGANCA (*sărind*): Valeu!... că mi-am scrântit piciorul! valeu!

(*Sărind, scapă cutia, care se strică.*)

CHIRIȚA: Tronc! parcă-nadins i-am zis să mi-o strice!... Of! săracan de mine! că-mi vine să țip și să ieu câmpii!... Mult oi să mai stau în drum? (*Aleargă la oblon și lunecă.*) Carnacsî! că mi-o plesnit șireturile de la rochie!... Aristițo, Calipsițo, dați-vă gios și voi, doar ne-om distroieni mai degrabă... ia aşa... frumos... încet, să nu lunecați.

(*Aristița și Calipsița se cobor,*

Guliță vrea și el să iasă, dar Chirița îl oprește.)

GULIȚĂ (cepeleag și alintat): Să mă cobor și eu cu țățacele?

CHIRIȚA: Ba nu, Gulița mamei... nu, drăguță; mata șezi în trăsură ca să nu răcești.

GULIȚĂ: E!... neneacă, vreau să mă cobor... na...

CHIRIȚA: Ba nu, suflete... dacă mă iubești... șezi mătăluță locului, puiule, și te învălește cu contășu băbacăi.

GULIȚĂ: Ei, m-am săturat de contăș; vreau să mă dau pe gheăță...

CHIRIȚĂ: Ba... să nu faci poznă, Gulița neneacăi, c-apoi s-a mânia neneaca și nu ți-a mai cumpără minavet... știi mata... minavetu care ți l-am făgăduit...

GULITĂ: Așa! de trei ani de când mă portă cu făgăduința...

CHIRIȚĂ (*sărutându-l*): Gulița mamei!... că nostim ești... nu fi de diochi... (*Închide oblonul și zice surugilor:*) Hai, flăcăi, de-acum, că vă făgăduiesc bacău bun... câte un fifirig de om... (*Căutând în culise.*) Iaca poznă! da unde-s surugii?

FECIORUL: Or fi fugit!... cine știe?... la vro crâșmă poate... (*În parte.*) Hei, că nu-s și eu cu dânsii!

CHIRIȚĂ: O fugit și m-o lăsat lată în mijlocul drumului!... bre! c-o să mă lovească ceva! (*Furioasă.*) Ei, apoi să nu te-apuce săptezeci de năbădăici?... *Kirie eleison!* (*Vine iute în fața publicului.*) Mă rog, cine ține poștele?... cine-i otcupcicul ghipcanilor?... să deie ochi cu mine, dacă-l ține curăua... să-i zic două vorbe... da vorbe!... să le pomenească cât o trăi... știi?... cole... *engolpion* de anul nou 1844.

I

Ian să-ți spun, otcupcic dragă,
Vel otcupcic de ghipcani!

Toți motanii, fără șagă,

Nu-ți plătesc nici chiar doi bani!

Of! mări frate,

De ai păcate

Cu cai de poșta să te pornești;

De multă ciudă,

De multă trudă,

Te simți, cu poșta, că-mbătrânești!

Ba nu-s propele,

Nici căpițele;

Ba ștreangu-i putred de ars în foc!

Hi, pliosca, trosca,

Hi, trosca, pliosca!...

Sluga-n pricină... ești tot pe loc!

II

Drept să-ți spun, otcupcic dragă,

Vel otcupcic de ghipcani!

Toți motanii, fără șagă,

Nu-ți plătesc nici chiar doi bani!

Căci dacă pleacă,

Colbul te-neacă;

Glodu-ți lipește benghiuri pe nas;

Biciul pocnește

De te-asurzește,

Și caii poștei alerg... la pas!

Ba stau la dealuri;

Te dau de maluri;

Îți sfarmă trupul de nu mai poti!

Și de nu-ți pasă,

Ajungi acasă

C-un ochi, c-o mâna, și cu trei roți!

CHIRIȚĂ (*alergând în fund*): Poftim poște!... dacă nu merg caii, fug surugii!... Da unde s-o înfundat blăstămății? (*Intră în culisa din dreapta, din fund.*) Vai! că buni-s de spânzurat în iarmaroc!... Auzi!... carnacsî, că lunecușu-i!... Valeu!... (*Se aude căzând pe gheăță.*)

ARISTIȚĂ, CALIPSIȚĂ: Vai de mine! a căzut neneaca pe gheăță!...

(*Aleargă amândouă după Chiriță și se aud picând și tipând în culise: „Valeu!... Valeu!...“*)

FECIORUL (*căutând în dreapta*): Haita... buf... na, c-o căzut și duducile... Ha, ha, ha... una peste alta...

(*În vremea aceasta Guliță se coboară furiș din trăsură și începe a se da pe gheăță.*)

GULIȚĂ: Uța... a... a... Bine-i de dat de-a săniușul... Uța... a... a... Neneaca s-a dus... bine-mi pare!

ȚIGANCA (*ghemuită în cercă lângă coada trăsurii*): Da astămpără-te, cuconășule, că-i cădea jos și ti-i sparge capu.

GULIȚĂ: Taci, coțofană... nu cărăi.

ȚIGANCA: Haide, hai, că te-a vedea ea cucoana acuși.

GULIȚĂ: Taci, îți zic, c-apoi știi... (*Către fecior*) Măi, fecior boieresc, vin' de te dă pe gheăță cu mine.

FECIORUL: Ce să fac?... că doar n-am zece capete de stricat...

GULIȚĂ (*mâños*): D-apoi dacă-ți poruncesc eu?... nu vrei?... Ei las' măi bade, că te-oi drege eu.

FECIORUL (*în parte*): Ba-i drege tu pe cine-ai mai dres, sfrijitule.

GULIȚĂ: Uța... a... las' că te-oi spune eu și bunicăi, și mătușicăi, și băbacăi, și neneacăi... Uța... a... (*Se audă dincolo de barieră un sunet de zurgălăi și un glas de jidov strigând: „Vio, vio.“*)

SCENA II

FECIORUL (*lângă oblon*), **ȚIGANCA** (*lângă coada trăsurii*), **GULIȚĂ** (*dându-se de-a săniușul pe dinante ei*), **BONDICI**, **PUNGESCU**, un **NEAMȚ** cu orgă și **SLUJITORUL**

BONDICI (*la barieră*): Mă! cel cu trăsura... fă înainte... Ce-ai închis șoseaua?

FECIORUL (*căutând în stânga*): Dec! cum oi să fac înainte, dacă ne-am troienit?

BONDICI: Ce-mi pasă mie?... dă-te-n lături că n-am săsez aici toată noaptea pentru hatârul tău.

FECIORUL: Măi omule, da n-auzi că ne-am troienit?

PUNGESCU (*asemene la barieră*): Înhamă-te pe tine și trage zdreavă până ce-i ieși din zăpadă.

FECIORUL: Ba-ți pune pofta-n cui.

PUNGESCU: Hait! o pătișăm de la roate... Ei, ce facem acum?

BONDICI: Hai să lăsăm harabagiul și să ne suim într-o sanie de birjă.

PUNGESCU: Fie ș-așa... hait... vină și tu, neamțule, cu noi.

NEAMȚUL: No gut... maine heren.

(*Bondici, Pungescu și Neamțul cu orgă intră pe la barieră. Slujitorul îi oprește.*)

SLUJITORUL: Cum îi numele d-voastră, domnilor?

BONDICI: D-lui îi spătarul Hațmațuchi, și eu aga Crastavețovici: amândoi cu șezutul și cu avutul în Focșani... Cât pentru d-lui neamțul, îi vestitul baron fon Şonțberg, care vine de la Podul-Iloaiei ca să deie concerturi instrumentale în folosul său. Drept care avem cinste a ne încchina d-tale cu tot respectul, noi, sus-pomeniții și jos-iscăliții: spătarul Hațmațuchi, i aga Crastavețovici, i baron fon Şoacătenberg. (Se încină și vine în față scenei.) Zi cruceajută și dă înainte la catastih dacă poți, cenușerule.

(*Slujitorul rămâne încremenit și șuieră de mirare.*)

NEAMȚUL începe a cânta din orgă și se trage în fund lângă trăsură, **Bondici** și **Pungescu** vin în fața scenei.)

PUNGESCU: Ha, ha, ha!... repede mi-l luași pe bietul dorobanț, nene...